

Lausunto

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle 19.5.2022

SiV@eduskunta.fi

Asia: Suomen tietokirjailijoiden lausunto sivistysvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta (HE 43/2022 vp)

Suomen tietokirjailijoiden pääviestit

- Hallituksen esitys on kokonaisuudessaan tasapainoinen ja direkttiivien tavoitteita vastaava, syksyn luonnokseen annettu palaute on otettu kiitettävästi huomioon
- **TekL 14 § & 14 a §:** Sopimuslisenssijärjestelmän säilyttäminen ensisijaisena ratkaisuna teosten käyttöön opetuksessa ja tutkimuksessa turvaa tekijöille oikeuden kohtuulliseen korvaukseen teoksen käytöstä ja varmistaa opettajille ja tutkijoille mahdollisuuden teosten käyttöön
- **TekijäL 30 a §:** Avoimuus on välttämätöntä varmistamaan tekijän oikeus asianmukaiseen ja oikeasuhtaiseen korvaukseen, tästä syystä tekijän oikeutta selvitykseen olisi vahvistettava entisestään
- **TekijäL 30 b §:** Oikeudenluovutuksen peruuttamisen rajaaminen ainoastaan tilanteisiin, joissa teosta ei hyödynnetä lainkaan, on direkttiivin sanamuodon ja tarkoituksen vastainen
- **TekijäL 55 j §:** Ehdotettu säännös asettaa tekijänoikeuksien tehokkaalle valvomiselle haitallisen, rangaistusluontoisen korvausjärjestelmän, joka asettaisi suomalaiset tekijät eriarvoiseen asemaan muiden jäsenvaltioiden tekijöihin nähden
- **TekijäL 31–38 §:** Kustannussopimuksia koskevien säännösten säilyttäminen turvaa kirjailijoiden aseman, mahdolliset tulevat muutokset olisi tehtävä huolelliseen selvitykseen perustuen

Suomen tietokirjailijat ry kiittää lausuntopyynnöstä. Yhdistys edistää suomalaista tietokirjallisuutta, valvoo tietokirjailijoiden tekijänoikeudellisia ja taloudellisia etuja, tukee tietoteosten kirjoittajia sekä edistää jäsentensä ammattitaitoa ja -etiikkaa. Suomen tietokirjailijat ry on Suomen suurin kirjailijajärjestö, joka edustaa yli 3 300 tieto- ja oppikirjailijaa.

Hallituksen esitys vastaa pääpiirteiltään taustalla olleiden direktiivien vaatimuksia. Esitys on kokonaisuudessaan tasapainoinen ja siinä on otettu huomioon DSM-direktiivin tavoite tekijöiden aseman vahvistamisesta. On kannatettavaa, että syksyllä 2021 julkistettuun luonnokseen annettua palautetta kuunneltiin ja uuteen luonnokseen on tehty tarpeellisia ja merkittäviä muutoksia.

Kannatamme teosten käyttöä opetuksessa ja tutkimuksessa koskeviin TekijäL 14 ja 14 a §:iin ehdotettuja muutoksia. Sopimuslisenssijärjestelmän säilyttäminen ensisijaisena ratkaisuna turvaa tekijöille kohtuullisen korvauksen teoksen käytöstä ja varmistaa samalla opettajille ja tutkijoille mahdollisuuden käyttää teoksia. Tarkempien perustelujen osalta viittaamme Kopioston lausuntoon.

Näemme tärkeäksi sen, että ehdotetussa TekijäL 28 a §:ssä on nimenomaisesti säädetty tekijän oikeudesta asianmukaiseen ja oikeasuhtaiseen korvaukseen. Tätä oikeutta tukee ehdotettu TekijäL 30 a §:ssä säädetty oikeus selvitykseen teoksen hyödyntämisestä. Avoimuus on välttämätöntä, jotta tekijä voi arvioida, onko hän todella saanut asianmukaisen ja oikeasuhtaisen korvauksen. Tästä johtuen TekijäL 30 a §:ää olisikin syytä vahvistaa vielä paremmin. Tarkempien perustelujen osalta viittaamme Tekijäfoorumin lausuntoon.

Sopimuksen erityisten sovittelukriteerien auki kirjoittaminen TekijäL 29 §:n tekijänoikeuden luovutusta koskevaan pykälään on tervetullut muutos. Kriteerit havainnollistavat erilaisten tekijöiden vaikutusta sovitteluun.

Oikeudenluovutuksen peruuttamista koskevien periaatteiden sisällyttäminen ehdotettuun TekijäL 30 b §:ään on tekijöiden kannalta tärkeä. Säännös on tarpeellinen, tiedossa on ollut useita tilanteita, joissa teosta ei ole hyödynnetty lainkaan oikeudenluovutuksen jälkeen. Säännös on kuitenkin rajattu vain sellaisiin tilanteisiin, joissa teosta ei ole hyödynnetty lainkaan. Rajaus tulisi poistaa, sillä se ei vastaa direktiivin sanamuotoa taikka tarkoitusta. Viittaamme tarkempien perustelujen osalta Tekijäfoorumin lausuntoon.

Näemme ongelmalliseksi ehdotetun TekijäL 55 j §:n, joka asettaisi tekijälle velvollisuuden suorittaa hyvitystä palveluntarjoajalle ja palvelun käyttäjälle perusteettomasta sisällön estosta tai poistosta. Ehdotettu säännös loisi rangaistuksenluontoisen korvausjärjestelmän, joka korottaisi tekijöiden kynnystä pyrkiä suojaamaan oikeuksiaan loukkaustilanteissa. Säännös ei perustu direktiiviin eikä

vastaavanlaista tietääksemme ole säädetty muissa EU:n jäsenvaltioissa, joten suomalaiset tekijät asetettaisiin eriarvoiseen asemaan muiden jäsenvaltioiden tekijöiden kanssa. Ehdotetussa TekijäL 55 k §:n 3 momentissa säädetty oikeus vahingonkorvausvaatimukseen on riittävä oikeussuojakeino palveluntarjoajille ja käyttäjille. TekijäL 55 j § olisi mielestämme poistettava kokonaan. Yhdymme verkkosisällönjakopalveluita koskevasta TekijäL 6a luvusta muilta osin Kopioston lausuntoon.

On kiitettävää, ettei tekijänoikeuslaista ole poistettu kustannussopimuksia koskevia pykälää (TekijäL 31–38 §). Kyseisillä säännöksillä on ohjaavaa merkitystä kirja-alan sopimuskäytännössä, mikä on kirjailijoiden aseman kannalta tärkeää. Mahdolliset tulevat muutokset kustannussopimuksia koskeviin säännöksiin on tehtävä vasta, kun muutoksista on tehty huolellinen ja perusteellinen selvitys. Tällaisia muutoksia tehtäessä olisi tärkeää kuulla sekä tekijöiden että kustantajien edustajia.

Helsingissä 19.5.2022

Timo Tossavainen

Puheenjohtaja

Suomen tietokirjailijat ry

Mikko Niemelä

Juristi

Suomen tietokirjailijat ry